

MİTOLOJİNİN ANADOLU İNANÇLARINA ETKİSİ

-Bir Kültürel Teoloji İncelemesi-

Dr. Özden KANTER

Eskiyeni Yayınları: 58

MİTOLOJİNİN ANADOLU İNANÇLARINA ETKİSİ
-Bir Kültürel Teoloji İncelemesi-

Dr. Özden KANTER

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
Şafak Matbaacılık
İvedik O.S.B. Matbaacılar Sitesi 1515. Sk. No: 53
Yenimahalle/ANKARA • Tel: 0312. 229 57 84
(Sertifika No: 16104)

1. Baskı: Ekim 2019

ISBN: 978-605-5978-69-3

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 Ulus-Altındağ/ANKARA
Tel: (0312) 310 08 60 (pbx) - Fax: (0312) 311 47 89
Web: www.eskiyeni.org • e-mail:fcr@fcr.com.tr

MİTOLOJİNİN ANADOLU İNANÇLARINA ETKİSİ

-Bir Kültürel Teoloji İncelemesi-

Dr. Özden KANTER

Ankara 2019

Özden KANTER

Elazığ doğumludur. Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun olmuştur. Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri, Kalam Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisansını tamamladı. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri, Kalam Anabilim Dalı'nda Doktorasını tamamlamıştır. Diyanet İşleri'nde öğretmenlik ve Milli Eğitim'de öğretmenlik yapmıştır. Halen Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Kalam Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Evli ve bir çocuk annesidir.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ -----	7
GİRİŞ -----	9
Mitoloji -----	11
Efsane -----	20

BİRİNCİ BÖLÜM TEOLOJİ KÜLTÜR MİTOLOJİ İLİŞKİSİ

Kültürel Teoloji -----	27
Mitoloji ve Din -----	27
İnanç ve Kültür -----	39

İKİNCİ BÖLÜM KÜLTÜREL İNANÇ FORMLARI/BİDATLER

Kırk Çıkarma -----	65
Cenaze -----	72
Türbe -----	79
Ateşin Kutsallığı -----	86
Suyun Kutsallığı -----	91
Adaklar -----	98
Kurşun Dökme -----	103
Hayvanlar -----	106

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM İSLAM-KÜLTÜR İLİŞKİSİ

Kültürel Uygulamalara Karşı Çıkişlar -----	117
Kültürel Uygulamaları Kabuller -----	126

SONUÇ -----	133
BİBLİYOGRAFYA -----	137

ÖN SÖZ

İçerisinde doğup büyüdüğümüz, farklı inançlara mensup olan insanların ortak kültürel kabuller, uygulamalar ve paylaşımlarının olduğu Anadolu, tarih boyunca birçok insan topluluğuna ev sahipliği yapmıştır. Anadolu, pagan inançlardan vahye dayalı dinlere kadar pek çok inanca mensup toplulukların yaşadığı dinamik bir coğrafya olmuştur. Bu durum kaçınılmaz olarak kültürel etkileşimler vasıtası ile zaman zaman şekil değiştirerek zaman zaman da olduğu gibi nesilden nesile aktarılmıştır.

Halk inanışları, günümüz kelimelerinden birisidir. Günümüz insanının inançlarla ilgili kabulleri ve bu kabuller doğrultusundaki yaşam tarzlarının İslam inanç esasları ile kültüre dayalı inanç ve uygulamalarının iç içe geçtiği görülmektedir. Bu durum, kültürel bir çeşitlilik olarak devam ettirildiği sürece bir sorun oluşturmamaktadır. Fakat İslam'ın tevhid inancını zedeleyecek bazı kabul ve uygulamaların ele alınarak, problemin çözümü ile ilgili çalışmalar yapılması gerekmektedir. Zira halk inanışları ve buna dayalı ritüeller geleneksel olarak devam ettirilmekte, inanç ve ritüellerin kökeni halk tarafından çoğu kez sorgulanmamaktadır. Hatta bizzat İslam dininin sabiteleri olarak kabul edilmekte, sahih İslam'ın önüne geçmektedir. Buna bağlı olarak mitolojik kökenlere sahip birçok inanç ve uygulamayı devam ettiren Müslüman halkın, bu inanç ve ritüelleri İslamî bir formda yerine getirerek, dinde yeri olduğu inancıyla samimiyetle gerçekleştirdiği görülmektedir. Kültürün içerdiği mitlerin İslamîleştiği bu dönüşüm sürecinde, bilinçaltı aktif çalışmakta ve bilinç düzeyinde Müslüman halkın dini tahrif etmek veya bid'atleri ve hurafeleri dine sokmak gibi bir kastı bulunmamaktadır.

Çalışmamızda çoğu kez birbiri yerine kullanılan ve içerikleri tam olarak ayrıştırılmayan mitoloji, efsane vd. kav-

ramlar açıklanmaya ve bu kavramların inançlarla ilişkisi Anadolu Halk inanışları bağlamında ele alınmaya çalışılmıştır. Konuyu derinlemesine ele alabilmek için disiplinler arası bir çalışma yapmayı gerekli gördüğümüzden birçok alana ait kaynaklardan faydalanma yoluna gittik. Anadolu'nun zengin kültürel mirası göz önünde bulundurulduğunda örneklemelerin çokluğu kaçınılmaz olmakla birlikte bu çalışmada belli örneklemelerin kökenleri üzerinde durmayı uygun bulduk. Çalışmanın son bölümünde ise İslam âlimlerinin bu konu hakkındaki görüşlerini ele alarak değerlendirmeye gayret ettik.